

NIEUWE MODELCONTRACTEN

Beste leden van Auteursbond,

In de algemene ledenvergadering van september 2020 konden we vertellen dat we aan het onderhandelen waren over aanpassingen in de modelcontracten. Het eerste traject is nu afgesloten en in dit verslag staat wat we wel en niet hebben bereikt.

De trajecten

We zijn in 2020 begonnen aan in totaal vier met elkaar samenhangende trajecten: aanpassingen in de modelcontracten oorspronkelijk literair werk, literaire vertalingen en jeugdboeken, en een nieuwe overeenkomst over het vertalen van ‘algemene’ boeken. De samenhang zit erin dat een groot deel van de tekst van de drie bestaande contracten hetzelfde is. We wilden beginnen met het modelcontract oorspronkelijk literair werk (dat breed wordt toegepast, in zowel fictie als non-fictie). We nemen vervolgens de nieuwe afspraken waar mogelijk over in de andere modelcontracten en concentreren ons op de bijzonderheden voor vertalers en jeugdboekenschrijvers. Daarna gaan we zien of we op dezelfde basis een modelcontract voor het vertalen van algemene boeken kunnen sluiten. Het liefst waren we al veel eerder begonnen aan deze trajecten, maar dat kon nog niet vanwege een conflict over het nieuwe Lira-aansluitingscontract. Dat conflict werd opgelost, er werden voor de onderlinge verhoudingen ‘guiding principles’ overeengekomen (dat moet dan weer in het Engels) en we konden aan de gang.

De start in januari 2020 was de oprichting van een werkgroep waarin de vijf betrokken Auteursbondsecties waren vertegenwoordigd: letterkundigen, kinder- en jeugdboekauteurs, literair vertalers, boekvertalers en misdaadauteurs. Daarin hebben we onze prioriteiten vastgesteld, met als uitgangspunt de wensen van de secties die in 2019 al waren verzameld. Vervolgens werd een delegatie voor de onderhandelingen over het modelcontract oorspronkelijk werk gevormd: Nelleke Noordervliet, Peter Römer, Jeroen Thijssen, Annemarie van Toorn, Toon Dohmen en ondergetekende als voorzitter. Toon Dohmen zat als literair vertaler in de delegatie vanwege de samenhang met het modelcontract literaire

vertalingen, maar ook omdat we de afspraak met de uitgevers hadden gemaakt dat we al in dit eerste traject, vooruitlopend op het traject modelcontract literaire vertalingen, zouden kijken naar een tussentijdse inflatie-aanpassing van het woordtarief.

Vanuit de bredere werkgroep spraken mee over onze inzet: Aby Hartog van de sectie jeugdboeken en Anne Marie Koper en Lammie Post van de sectie boekvertalers.

Van uitgeverszijde zit in de trajecten over de modelcontracten oorspronkelijk werk en literaire vertalingen de Literaire Uitgeversgroep (LUG) tegenover ons. Over de algemene vertalingen zal de Groep Algemene Uitgevers (GAU) aan tafel zitten en over de kinder- en jeugdboeken praten we met de Werkgroep Kinderboekenuitgevers. Dat zijn allemaal onderdelen van dezelfde organisatie en er zal overlap bestaan tussen de delegaties. Maar dat geldt ook voor ons.

We spraken met de uitgevers af hoe we zouden gaan onderhandelen (dat is altijd de eerste onderhandelingsronde) en ook de LUG stelde een delegatie samen: voorzitter Tanja Hendriks (Ambo Anthos), Annet Portegies (Singel), Esther van Dijk (Singel), Mark Pieters (Van Oorschoot) en algemeen secretaris Martijn David. We noteerden in onze agenda's dat de delegaties op 16 maart 2020 voor het eerst bijeen zouden komen.

Fatale datum. Precies toen ging alles op slot vanwege corona. De eerste ronde moest worden uitgesteld en wij moesten gaan nadenken over de vraag of wij ook wilden video-onderhandelen. We besloten een onderscheid te maken tussen meer inventariserende rondes (kunnen zo nodig per video) en de echte onderhandelingsrondes (dan zul je daadwerkelijk om tafel moeten zitten, want in echte onderhandelingen moet je elkaar goed kunnen zien en horen, je moet kunnen communiceren met alle bijbehorende nuances). In juni konden we dan eindelijk beginnen. Daarna hebben we zowel onderhandelingsrondes aan een echte tafel gehad als via videoschermen. In december 2020 waren de afspraken gemaakt en kon de slotfase van start waarin de onderhandelingsafspraken werden omgezet in nieuwe contractteksten. Die slotfase is nu ook afgerond.

De resultaten: opzegmogelijkheden en transparantie

Onze centrale wens was meer evenwicht in de modelcontracten tussen auteur en uitgever. Met als eerste prioriteit een verandering in de mogelijkheden voor auteurs om het contract te beëindigen als bijvoorbeeld een andere uitgever zich meer voor het boek wil inspannen. Deze mogelijkheden waren altijd al beperkt (het is een oud punt), maar daar was in de afgelopen tijd nog bijgekomen dat Printing-on-Demand-uitgaven (POD) door de rechter tot boek waren verklaard waardoor opzeggen door de auteur bijna onmogelijk was geworden. In het modelcontract stond dat de auteur kon opzeggen (via de rechter) als een titel niet meer beschikbaar was. Een titel was door de POD-uitspraak feitelijk eeuwig beschikbaar geworden. Hier lag de grootste urgentie om zo snel als maar kon tot een aangepast modelcontract te komen.

We beschouwden dit als een gezamenlijk probleem van uitgevers en auteurs en stelden zelf als de simpelste en meest elegante oplossing een contract voor dat na zeven jaar automatisch zou eindigen, tenzij het stilzwijgend werd verlengd. Daar gingen de uitgevers niet in mee. Wat we wel konden overeenkomen was het vastleggen dat de auteur kan opzeggen (zonder daarvoor naar de rechter te moeten) als de inkomsten uit een titel lager zijn dan 200 euro in een kalenderjaar (met jaarlijkse indexerings). Voor de opzegbaarheid van een contract doet de juridische status van een POD-uitgave er daarmee niet meer toe. Bovendien werd het oude en vage artikel dat de auteur na tien jaar met de uitgever kan bespreken of verdergaan nog zinvol is vervangen door een nieuw artikel met een betere positie voor de auteur en een termijn van vijf jaar.

Een ander belangrijk onderwerp in het bereiken van meer evenwicht tussen auteur en uitgever is transparantie in de afrekeningen, zodat de auteur kan zien of de afrekening correct is. De afrekenstaten zijn soms een ondoorzichtig woud. Ook hier was de uitkomst een compromis. De bij de LUG aangesloten uitgevers zullen in de komende jaren allemaal de nette model-afrekenstaat gaan hanteren die nu al hier en daar in gebruik is (sommige uitgevers zullen daarvoor naar een nieuw boekhoudsysteem moeten overstappen). Wij hadden verder willen gaan door in de afrekenstaten exact inzicht te geven in de exploitatie-afspraken die de uitgever met derde partijen heeft gemaakt. De uitgevers waren om concurrentie-overwegingen huiverig om teveel te laten zien. We hebben nu in meer algemene bewoordingen vastgelegd dat de afrekenstaten ook inzicht moeten geven in de opbrengst uit exploitatie door derden. Van onze kant zullen we dit onderwerp in de toekomst zeker opnieuw op tafel gaan leggen, bijvoorbeeld als de nieuwe transparantiewetgeving van kracht is.

Een volgend transparantie-onderwerp was de verhouding tussen modelcontracttekst en toelichting. De toelichting maakt deel uit van het modelcontract, maar het bestaan ervan wordt vaak vergeten, terwijl daarin bijvoorbeeld juist de royalty-percentages staan. Ook dit is een oud punt. We werden het als volgt eens: Het nieuwe modelcontract noemt meteen in het begin dat er een bij het modelcontract horende Toelichting bestaat, met verwijzing naar de vindplaatsen bij Auteursbond en LUG. In de individuele auteurscontracten wordt opgenomen op welke punten auteur en uitgever eventueel van het modelcontract en de toelichting zijn afgeweken.

Luisterboek en digitaal, Belgische route en woordtarief

De belangrijkste wensen van de uitgevers gingen over het luisterboek en de mogelijkheden voor digitale exploitatie.

Het luisterboek zou van de nevenrechten naar de hoofdrechten moeten worden overgeheveld, waardoor uitgevers standaard een licentie voor het uitgeven van luisterboeken krijgen (dus tenzij in het contract iets anders wordt overeengekomen, dat

geldt voor elk onderwerp). Wij gingen hiermee akkoord, op voorwaarde dat er tijdig overleg met de auteur is over de vorm. De royalty voor luisterboeken ‘op een vaste drager’ wordt gelijk aan die voor ‘gewone’ boeken, voor luisterboeken ‘in streaming’ gelijk aan die voor e-boeken (minimaal 25%).

De exploitatie van het e-boek zou wat de uitgevers betreft moeten worden verruimd naar online ter beschikking stellen in het algemeen. Dit was voor ons het grootste pijnpunt. Toestemming betekende het opgeven van het verbodsrecht voor auteurs. De uitgevers wilden dit al lang en er is de afgelopen jaren vaak en niet heel vruchtbaar tussen auteurs en uitgevers over gesteggeld. Wij zien niet alleen het opnemen van luisterboeken als hoofdrecht als een onvermijdelijke en logische ontwikkeling, het geldt ook voor de digitale exploitatie ‘via alle beschikbare transmissiemogelijkheden’. Vast blijven houden aan het verbodsrecht zou het risico inhouden dat we in een achterhoedegevecht verzeild raken, terwijl wij denken dat de toekomst van het modelcontract ligt in onderwerpen als meer evenwicht in opzeggingsmogelijkheden en transparantie. We hebben ervoor gekozen akkoord te gaan met het principe van toestemming voor digitale exploitatie (uiteraard ook weer met de mogelijkheid dat auteur en uitgever iets anders afspreken) en zijn met de LUG overeengekomen dat de inkomsten uit daaraan gekoppelde advertenties gaan meetellen in de royaltyberekening. Dit geldt ook voor luisterboeken ‘in streaming’.

Een laatste wens van onze kant was het dichten van ‘de Belgische route’, de mogelijkheid om Nederlandse boeken in België te verkopen via ‘additionele verkoopkanalen’ tegen een lagere royalty waar vooral in Nederland uitgegeven Vlaamse auteurs last van hebben. We hebben afgesproken dat in België wonende Nederlandstalige auteurs hier niet meer onder kunnen vallen en voor anderen wordt de royalty verhoogd.

Buiten het modelcontract oorspronkelijk werk was er de eerder genoemde tussentijdse afspraak over een inflatie-aanpassing van het woordtarief (feitelijk een ‘onterugvorderbaar’ en ‘onverrekenbaar’ voorschot op de royalty). Dit hoort bij het onderhandelingstraject modelcontract literaire vertalingen. Daarin willen we, naast andere zaken, een verhoging voorstellen die boven de inflatie uitgaat. Om het niet nog langer uit te stellen zijn Auteursbond en LUG een inflatieverhoging van 6,6 naar 6,8 cent per 1 december 2020 overeengekomen (met een parallelle afspraak over het vertalen van poëzie). Dit onderwerp keert dus terug in 2021.

Het vervolg

De delegatie heeft de onderhandelingsresultaten voorgelegd aan het Auteursbondbestuur, dat unaniem akkoord ging. De delegaties aan beide zijden hebben vastgesteld dat de uiteindelijk geformuleerde contracttekst een correcte uitwerking is van het onderhandelingsakkoord. Auteursbond en LUG zullen het nieuwe modelcontract binnenkort

tekenen. Het gaat in per 15 juni 2021 en staat vanaf die datum op onze website. Nog voor de zomer gaan we beginnen aan het traject modelcontract literaire vertalingen.

In normale tijden zouden we allang een bijeenkomst voor leden hebben georganiseerd om het resultaat uit te leggen, te verdedigen en deemoedig de kritiek in ontvangst te nemen. We hopen dat dit op een later moment zal kunnen.

Met een hartelijke groet van de delegatie,

Wim Jurg, 10 juni 2021